

ÜSKÜDAR'DAN DARÜLFÜNUN'A: KIZ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

Mustafa SELÇUK*

Özet

Osmanlı Devleti'nde erkeklerin devam ettiği Darülfünun bulunmasına rağmen, kızların devam edebileceği bir yükseköğretim bulunmamakta idi. Özellikle lise mezunu kızların sayısının gün geçtikçe artması, kızlar için de yükseköğretim imkânı sağlanmasını zaruri hale getirmişti. Bu meselenin çözümü için II. Meşrutiyet döneminde çareler aranmaya başlanmıştı. İlk önce 1914 yılında İstanbul Darülfünunu'nda bayanlar için serbest dersler adı altında konferanslar verilmeye başlanmıştı. İlginin yoğun ve devamlı olması üzerine 12 Eylül 1914 tarihinde İnas Darülfünunu resmen açılmıştı. Osmanlı Devleti'nde karma eğitim olmadığı için mecburi olarak erkeklerin gittiği İstanbul Darülfünunu'ndan ayrı bir müessese olarak kurulmuştu. Müstakil idaresi olan İnas Darülfünunu, Edebiyat, Riyaziyat ve Tabiiyat şubelerinden meydana geliyordu. Üniversite seviyesinde öğretim yapmak üzere, lise mezunları veya bu seviyede bilgiye sahip olanlar sınava tabi tutularak İnas Darülfünunu'na öğrenci alınmıştı. İlk mezunlarını 1917 yılında veren İnas Darülfünunu 1919 yılında kapatılarak, öğrencileri Fen ve Edebiyat Fakültelerine nakledilmiştir. Üsküdar'da ikamet eden veya oradaki liselerden mezun olan kızların Darülfünun eğitimleri bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üsküdar, Üniversite, Kızların Eğitimi, Batılılaşma, Maarif Nezareti

1) II. Meşrutiyet ve Kadın Eğitimi

Tanzimat aydınlarının eserlerinde dile getirdikleri eğitim meselesi Meşrutiyet döneminde ise uygulama imkânı bulmuştur. Türkçü, İslâmcı ve Batıcı fikir akımlarının revaçta olduğu II. Meşrutiyet dönemi basınında sosyal ve beşerî bilimlerin sahası içine giren birçok konu etraflıca tartışılmıştır. Tartışılan mevzuların başında kadın ve onun eğitimi meselesi gelmektedir. Kadının sosyal hayatta daha çok yer alması ve ona yükseköğrenim hakkının verilmesi gibi konularda dönemin aydınların düşüncelerini ortaya koydukları görülmektedir. II. Meşrutiyet basını kadına özel ilgi göstermiştir. Yine bu dönemde sadece kadınları merkeze alan çizgide yayın yapmak üzere 38 adet dergi çıkartılmıştır¹. Bu sayıya kadınlar için ekler veren gazete ve diğer dergiler dâhil edilmemiştir. Basında söz sahibi kadınlar, birçoğunun kuruluşunda yer aldıkları dernekler vasıtasıyla hem toplumsal olaylara müdahale etme cesaretlerini kendilerinde görmüşler hem de basın yoluyla isteklerini kamuoyuyla paylaşmışlardır. Komşu ülkelerden ve Avrupa'dan örnekler vermek suretiyle gündem oluşturarak hükümet üzerinde baskı kurmuşlardır. Bahsi geçen yayın organlarının başında, kadınlar için en çok gayret sarf eden ve sütunlarında sadece kadın yazarların eserlerine yer veren *Kadınlar Dünyası*² gazetesi (yayın hayatına daha sonraları dergi olarak devam etmiştir) gelmektedir. Dergi; kadın haklarının en ateşli savunucusu olmuştur. Dergide kadınların, kız çocuklarının eğitilmemesi bir sorun olarak her yönüyle ele alınmıştır. Her kesimden kadının tartışmaya katılımı sağlanarak, yükseköğrenim hakkının kadına tanınması için mücadele başlatılmıştır.³ Birinci Dünya Savaşı yıllarında maddi imkânsızlıklar ve kağıt sıkıntısından dolayı 3000 adet basılacağını ve tükenme ihtimaline karşı okurlarına abone olmalarını tavsiye eden derginin ulaştığı tiraj ve toplumda oluşturduğu etki azımsanamayacak seviyededir. *Kadınlar Dünyası*'nın yazarlarının makalemizin de konusunu oluşturan yükseköğrenim hakkının kadınlara da verilmesi hususunda, yaptığı ısrarlı propaganda kısa zamanda önemli açılımlar sağlamıştır.

¹ Dönemin kadın dergileri hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Zehra Toska, v. dğr. *İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Kadın Dergileri Bibliyografyası (1869-1927)*, İstanbul, 1993; Emel Aşa, *1928'e Kadar Türk Kadın Mecmuaları*, İ.Ü.S.B.E. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1989.

² Kadınlar dünyası dergisi için bkz. Serpil Çakır, *Osmanlı Kadın Hareketi*, İstanbul, 1996.

³ Serpil Çakır, *a.g.e.*, s. 253.

Yazılarını Avrupa ülkelerindeki uygulamalardan örneklerle besleyen Mükerrerem Belkis, kadın haklarını savunan yazarların başında yer almaktadır. Yazar, yükseköğrenim hakkının mutlaka kazanılması gerektiğini söylemektedir: "Bir kere bizim için bu memlekette tahsil-i âli yok. Hâlbuki buna ihtiyacımız mutlakadır. Sâniyen gasp edilen ve hala edilmekte olan haklarımızı başka türlü elde etmek mümkün değil. Mutlaka ilim ve fünun silahlarıyla mücehhez olmamız lazımdır."⁴ Bir başka yazısında ise toplumu aydınlatacak rehberlerin ve büyük dimağların Darülfünundan yetişeceğini belirtmiştir.⁵ Basında bu tartışmalar yaşanırken hükümet kanadında kızların yükseköğrenim görmelerini sağlayacak ve onlara Darülfünunun kapılarını aralayacak önemli adımlar atılmaktaydı. Osmanlı Devleti'nin bütün ünitelerinde etkin olan aynı zamanda hükümeti temsil eden İttihatçılar kadınlara üniversite kapılarını açmadan önce orta öğretim sisteminde bazı düzenlemeler yapmıştır. Burada şu husus da belirtilmelidir. Kadınların yükseköğrenim haklarına kavuşmasında göz ardı edilemeyecek popülist yaklaşımlardan öte başka sebepler de mevcuttur. Bunlar, özellikle bitmek bilmeyen savaşlarda azalan erkek nüfusuna karşı sosyal hizmetlerde görev alacak genç kadınlara duyulan ihtiyaç⁶ ve diğer bir sebep olarak da yine dönemin ideolojisine uygun yeni hayatın nesillerini yetiştirecek anne adaylarına olan gereksinim idi⁷. Osmanlı Devleti'nde/Darülfünunda kadınlara yükseköğretim hakkının nasıl verildiğine geçmeden önce Darülfünun için kaynak okul konumunda olan Sultanîler hakkında bilgi vermek yararlı olacaktır.

a) Sultanîler

İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra orta öğretim konusunda yapılması düşünülen islahata paralel olarak İstanbul ve vilayet merkezlerindeki bazı

⁴ Mükerrerem Belkis, "Avrupa'da Tahsil-i Nisvan", *Kadınlar Dünyası*, 9 Haziran 1329, No: 67, s. 1-2.

⁵ Mükerrerem Belkis, "İnkılap ve Terakki İçin", *Kadınlar Dünyası*, 12 Temmuz 1329, No: 99, s. 1.

⁶ Dönemin basınına taranarak kadınlar üzerine yapılan bir çalışmada sosyal hayatta kadına duyulan ihtiyaç açık bir şekilde belirtilmektedir, bkz; G. Çolak-L. Uçan, *II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Basında Kadın Öncüler*, İstanbul, 2008, s. 23.

⁷ II. Meşrutiyet dönemi aydınlarının kadından beklentileri ve yeni hayat için kadının rolü hakkında bakınız; Bahar Baskın, "II. Meşrutiyet'te Kadın Eğitimine Yönelik Bir Girişim: İnas Darülfünunu", *I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 38, Mart 2008, s. 89-124.

idâdiler, sultanî haline getirilmiş, programları buna göre düzenlenmiştir⁸. 1913'te İstanbul'da bulunan ilk kız idâdisi de aynı düşünceyle sultanîye çevrilerek İstanbul İnas (daha sonra Bezm-i Âlem İnas) Sultanîsi ismini almıştır. Okulun eğitim süresi 10 yıl olarak belirlenmiştir⁹. 1329 (1913-1914) tarihli *Mekâtib-i Sultanîye Talimatnamesi*'nin birinci maddesine göre sultanîler, öğrencileri yüksekokullara hazırlayan kurumlardır¹⁰. Cumhuriyet dönemine kadar kızlar için 6 adet sultanî açılmıştır. Bunların hepsi İstanbul'da faaliyet göstermektedir. Bu kız liselerinin isimleri şu şekildedir:

- * *İstanbul İnas Sultanîsi (Bezm-i Âlem İnas Sultanîsi)*: 1913 yılında açılmıştır, Bayezid civarında bir konakta eğitimine başlayan okul daha sonra Bezm-i Âlem Sultanın yaptırdığı binaya taşınarak bu isimle anılmaya başlanmıştır. Kızlar için açılan ilk sultanîdir.
- * *Selçuk Hatun İnas Sultanîsi*: Aksaray'da eğitime başlar. Daha sonra kız sanayi mektebine dönüştürülmüştür.
- * *Çamlıca İnas Sultanîsi (Acıbadem İnas Sultanîsi)*: 1915 yılında açılmıştır, Acıbademde Ahmed Ratib Paşa Köşkünde¹¹ eğitim vermiştir.
- * *Erenköy İnas Sultanîsi*: 1916 yılında açılmıştır, Erenköy'deki Rıdvan Paşa Köşkünde¹² eğitim vermiştir.
- * *Kandilli İnas Sultanîsi (Adile Sultan İnas Sultanîsi)*: Kandillide Adile Sultan Sarayında açılmıştır¹³.
- * *Üsküdar İnas Sultanîsi*: Mithat Paşa Kız Sanayi Mektebinin sultanîye çevrilmesi ile 1920 yılında açılmıştır.

⁸ Cemil Öztürk, "İdâdi", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. 21, İstanbul, 2000, s. 464-466.

⁹ Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, C. 3-4, İstanbul, 1977, s. 1427-1432.

¹⁰ Maarifi Umumiye Nezareti, *Mekâtib-i Sultanîye Talimatnamesi*, Matbayı Amire, İstanbul, 1329.

¹¹ Afife Batur, "Ahmed Ratib Paşa Köşkü" *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (DBİA)*, C.1, İstanbul, 1993, s. 131-132; Kutluay Erdoğan, "Çamlıca Kız Lisesi", *DBİA*, C. 2, İstanbul, 1994, s. 466.

¹² Ayhan Erdoğan, "Erenköy Kız Lisesi", *DBİA*, C.3, İstanbul, 1994, s. 179.

¹³ Necdet Sakaoğlu, "Kandilli Kız Lisesi", *DBİA*, C.1, İstanbul, 2003, s. 411.

Bu lise mezunları ile birlikte hususi okul mezunları da imtihanla Darülfünuna kabul edilmekteydi. İnas sultanilerinin yanı sıra Darümuallimât'ın ibtidai (daha sonra izhari) kısmı Darülfünun'unun en önemli öğrenci kaynağını oluşturmaktaydı. Zaten kızların yükseköğretimi elde etmeleri de bir nevi Darümuallimât teşkilatı vasıtası ile ve toplumda ihtiyaç duyulan öğretmen açığını kapatmak düşüncesiyle gerçekleşmiştir.

b) Darümuallimât-ı Âliye

Tanzimat devrinde kızlara ait mekteplerin faaliyete geçmesi üzerine bunlara kadın öğretmen yetiştirmek için açılmıştır. 1869 tarihli *Maârif-i Umûmiye Nizamnamesi*'nde belirtildiği üzere kız Sıbyan ve Rüşdiye mekteplerine kadın öğretmen yetiştirmeyi amaçlayan Darümuallimât¹⁴, Birinci Dünya Savaşı yıllarına gelinceye kadar çeşitli düzenlemelerden sonra belli bir seviyeye ulaşmıştır. 1915 (1331) yılında yayınlanan *Darümuallimin ve Darümuallimât Nizamnamesi*'ne¹⁵ göre yeniden yapılanan okul Darümuallimât-ı Âliye adıyla İbtidâi, İhzârî ve Âli kısımlardan meydana gelen bir yükseköğretim kurumu haline getirilmişti¹⁶. Yüksek kısma ait eğitimin, Darümuallimin-i Âliye¹⁷ öğrencilerinde olduğu gibi Darülfünunda gösterilmesi planlanmıştır. Darümuallimât öğrencileri yapılan düzenlemelerle sultaniler ile birlikte sınavsız olarak Darülfünuna kayd olmak hakları bulunmaktaydı. Darümuallimât ile birlikte yeni açılan sultanilerden mezun olan kızların büyük çoğunluğu eğitimlerini devam ettirmek azmiyle savaş ve mütareke yıllarında yaşanan zorluklara aldırılmayarak Darülfünunun yolunu tutmuşlardır. Aynı şekilde farklı okullardan mezun, ancak Üsküdar'da ikamet eden öğrenciler de çalışmamızda yer almıştır. Yine bir dönem Üsküdar'da faaliyet gösteren Amerikan Kız Koleji¹⁸ mezunlarını -okul binası İnas Darülfünunu açıldığı tarihten evvel Üsküdar'dan Arnavutköy'e taşındığı için- dahil etmedik.

¹⁴ Cemil Öztürk, "Darümuallimât", *DİA*, C. 8, İstanbul, 1993, s. 549-550.

¹⁵ *Darümuallimin ve Darümuallimât Nizamnamesi (DDN)*, Düstur, II. Tertip, C. 7, s. 649-659; Reşat Özalp, *Millî Eğitimle İlgili Mevzuat (1857-1923)*, İstanbul, 1982, s. 554-564.

¹⁶ Cemil Öztürk, *Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası*, Ankara, 1996, s. 18.

¹⁷ Darümuallimin'e 1912 yılında İradeyi Seniye (2 Şaban 1330), ile âli statü verilerek, Mekâtib-i Âliyeden add olunmuştur. Bkz: *Düstur*, II. Tertip, C. 4, s. 568.

¹⁸ Amerikan Kız Koleji ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz; Ayşe Köse, *Yabancı Okullarda Kızların Din Eğitimi (Arnavutköy Amerikan Kız Koleji Örneği)*, Marmara Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003; Zafer Toprak, "Arnavutköy Amerikan Kız Koleji", *DBİA*, C. 1, İstanbul, 1993, s. 316-318.

2) Kızlar Darülfünun'da

Kadınların yükseköğretim talepleri yanında Maarif Nezareti yetkililerinin de genç kızları bu isteklerinden mahrum etmemek için gerekli tedbirleri aldıklarını görmekteyiz¹⁹. Maarif Nazırı'nın gazetelere yansıyan beyanatlarından anlaşıldığına göre bakanlığın kızlar için Darülfünunun kapısını aralayacak girişimlerde bulunacağı hissedilmektedir. Ahmet Şükrü Bey'in açıklamaları şu şekildedir²⁰: "*Genç Müslüman kızlarını da tahsil-i âliden müstefid etmek ihtiyacı kendini her gün daha ziyade hissettiriyordu. Bu ihtiyacı tatmin edecek bir başlangıç olmak üzere Darülfünun Konferans Salonunda serbest dersler tesis ve öğleye kadar evlerindeki dahili işleriyle meşgul olanların da bu derslerden istifade edebilmeleri için dersleri öğleden sonraya tertib ettik. Münevver bir aile, mukadder bir nazıma iyi bir zevce olabilmek için kadına lazım olan hütn malumat bu derslerde verilecektir. El işlerinden mâadâ fünûn-ı hazıra ve ilmi terbiyeyi etfal bu derslerde mühim mevkiler işgal edecektir. Bu seneki programın hutut-ı esasiyyesi ilmi terbiyeyi etfal, hıfz-üz-sihha ve tarih-i umumidir. Kadınların ne gibi hukuku talep ve ne gibi vezâîfi tahmil edebileceklerini tayin edebilmeleri için hukuk-ı nisvan dersleri verilecektir ki bunlardan mühim istifadeleri intizar ediyoruz. Gelecek seneden itibaren bu dersler daha ziyade tevsî' ve tanzim edilerek devam mecburiyeti olacak ve yalnız liselerden mezun genç kızlar kabul edilecektir. (...) Esâsât-i dîniyyeye münâfih olmadığından pek yakın bir âtide tıp fakültesine de genç kızlar kabul edilecektir, genç kızların tâlim ve terbiyesi en ziyade ehemmiyetle iştilal edeceğimiz mevâdd-ı esâsiyyeden biridir. Bu tâlim ve terbiye Avrupa müessesâtında verilenin aynı, hür ve medeni bir tâlim ve terbiye olacaktır. Fimâba'd temeddün ve terakkiye mani olan batıl i'tikadlara, câhilâne taassuplara kat'iyen ehemiyet verilmeyerek, kızlarımızı vatan ve millet mefkûreleriyle münevver ve mücehhez olarak yetiştireceğiz."*

Devrin şartları gereği kızların hemen Darülfünun'a kabul edilmeleri mümkün değildi. Nazır beyin beyanatında temas ettiği üzere önce ara çözüm olarak Darülfünun Konferans Salonunda "*Serbest Dersler*:" adı altında haftada 4

¹⁹ Ali Arslan-Özlem Akpınar, "İnas Darülfünunu (1914-1921)", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, VI/2, İstanbul, 2005, s. 226.

²⁰ Ulviye Mevlan, "Kadınlık: Maarif Nazırı", *Kadınlar Dünyası*, No: 131, 15 Şubat 1329, s. 2.

ÜSKÜDAR'DAN DARÜLFÜNUN'A: KIZ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

gün olmak üzere hanımlara mahsus konferanslar verilmesi planlandı. Bu derslerin, Darülfünun ve Darülmuallimin muallimleri ile “*erbab-ı ihtisas*” tarafından, öğleden sonraları saat iki ile dördü çeyrek geçe arasında verilmesi kararlaştırıldı²¹. Bu konferanslara Matbaayı Amire’ce bastırılan programda belirtildiği üzere 7 Şubat 1914 Cumartesi günü başlanmıştır²². Bu derslerde kadın haklarının öğretilmesi, ev bilgileri (el işi, ev iktisadi ve evin idaresi), ilk yardım, kadın sağlığı, malumat-ı fenniye, tarih ve pedagoji gibi konular işlenmekteydi. Darülfünundaki derslere hanımlar büyük ilgi göstermiş, dönem sonuna gelindiğinde imtihan şartı olmadığı halde bu derslerden 44 kişi imtihana girmiştir²³. İmtihanlar sonunda dereceye giren Lamia Hüsnü ve Hafize Rukiye hanımlara diğer kızlara “*bir vesileyi teşvik olmak ve sa’yü ve gayretlerini tezyid etmek üzere*” ödül olarak bir altın saat ve bir tuvalet takımı hediye edilmiştir²⁴.

Kızların bu ilgisi karşısında Maarif Nezareti ve Darülfünun yetkilileri bir adım daha atarak kızlar için yükseköğretimin önü açılmıştır. 1914-1915 ders yılında kızlar için ilk kez yükseköğretime imkân sağlayan İnas Darülfünunu açılmıştır²⁵. İnas Darülfünunu öğrencileri, Darülmuallimâtın âli sınıfları²⁶ olarak Zeynep Hanım Konağında 12 Eylül 1914 tarihinde derslerine başlamıştır. İlk sene 22 kız öğrenci kayıt yaptırmıştır²⁷. İnas Darülfünununa öğrenim süresi üç yıl olmak üzere Edebiyat ve Fünun şubelerinden meydana gelmekteydi. Fünun şubesi riyaziyat ve tabiiyat kısımlarına ayrılmaktaydı. Talimatnamelerde de belirtildiği gibi İnas Darülfünununun öğrenci kaynağı Darülmuallimât İnas idadi ve sultanileri ve imtihan şartıyla husûsi ve diğer mektep mezunları idi. *İnas Darülfünunu İmtihan-ı Umumi ve Şehâdetname Defterini* incelediğimizde Darülmuallimât’tan 72, hususî tahsil görmüş 22, Bezm-i Âlem Sultanisinden 20, Makriköy Darülmuallimâtı’ndan 8, Çamlıca İnas Sultanisi’nden sadece 5 kişi bu dönemde Darülfünun’a kayıt yapabilmıştır. Üsküdar’da bulunan liseler henüz

²¹ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Maarifi Umûmiye Nezareti Tedrisatı Âliye Dairesi Evrakı (MF ALY) Dosya: 71, Gömlek: 78 Lef 1 ve 2, (2 Z. 1332).

²² Aynı vesika, Lef 1.

²³ BOA, MF. ALY, 66-37, Lef1, (24 Mayıs 1330).

²⁴ BOA, MF. ALY, 66-37, Lef 2 ve 3, (24 Mayıs 1330).

²⁵ BOA, MF. ALY, 69-15, (25 L. 1332), Arslan-Akpınar, a.g.m., s. 227-229.

²⁶ BOA, MF. ALY, 69-15 (25 L. 1332).

²⁷ I.Ü. Edebiyat Fakültesi, Tasnif Edilmemiş Darülfünun Arşivi: 1.7/1-9 no’lu İnas Darülfünunu Kayıt Defteri.

mezun vermediği için İnas Darülfünun'u öğrencisi olamamıştır. Onlar 1919 yılından itibaren önce Fen, Edebiyat daha sonraki tarihlerde ise diğer fakültele kayıt yaptırmışlardır.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Almanya'dan getirilen hocalar için açılan darülmesaiyer²⁸ dolayısıyla Zeynep Hanım Konağı'nda ortaya çıkan derslane sıkıntısını aşmak için aynı zamanda kız öğrencilerin daha rahat ortamlarda eğitim alabilmesi adına İnas Darülfünunu müstakil bir müdür²⁹ idaresi altında Çağaloğlu'ndaki eski Lisan ve Hukuk Mektebi binasına taşındı. 1915-1916 (1331-1332) ders yılı itibariyle üç şubenin ikinci sınıflarına öğrenci alınmaya başlandı. Ders programları, eğitim kadrosu ve öğrencileri yönünden günden güne gelişme kaydeden İnas Darülfünunu yine kendisine mahsus "Kayıt ve Kabul Talimatnamesi" ve 6 bölüm 33 maddeden oluşan bir genel talimatname ile müstakil bir üniversite olma yolunda önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Harb-i Umumi yıllarında Darülfünunun bazı fakültelerinde³⁰ eğitim durma seviyesine gelirken İnas Darülfünununda büyük gelişmelere sahne olmuştur. 1917 yılında ilk mezunlarını vermiştir; buradan mezun olan öğrenciler ülkenin dört bir yanına idareci ve öğretmen olarak gönderilmişlerdir. İnas Darülfünunu, kapanışına kadar üç dönemde toplam 53 mezun vermiştir³¹. İlk üniversite mezunların şubelere ve yıllara göre dağılım şu şekildedir:

²⁸ Bu darülmesaiyer Zeynep Hanım Konağında açıldığı gibi Darülfünun çevresinde Şehzadebaşı, Divanyolu gibi yakın yerlerde binalar kiralanmıştır. Sadece Edebiyat Fakültesi bünyesinde açılanların bazılarının isimleri şöyledir: Coğrafya Darülmesaiyeri (Şehzadebaşında Saffet Paşa Konağı), Ulum-ı Lisaniye Darülmesaiyeri (Divanyolunda), Fenn-i Terbiye Darülmesaiyeri (Darülfünun binası içersinde) ayrıntılı bilgi için bkz. M.Ali Ayni, *Darülfünun Tarihi*, İstanbul, 1927, s. 25.

²⁹ İnas Darülfünunun ilk ve tek müdürü Mehmed Ali Nazıma Bey'dir, 1915-1919 yılları arasında müdürlük vazifesini yürütmüştür.

³⁰ Savaş devam ederken lise ve yüksek okul talebeleri silah altına alınmıştır. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Abdurrahman Siler, *Türk Yüksek Öğretiminde Darülfünun (1863-1933)*, Hacettepe Üniversitesi, SBE., Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1992, s. 137-140; Edebiyat Fakültesi 1917 ve 1918 yıllarında hiç mezun vermemiştir (bakınız: Tablo 2).

³¹ İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Tasnif edilmemiş Darülfünun Arşivi: 1-7/3 no'lu İnas DF.nu İmtihan-ı Umumi ve Şehadetname Defteri.

ÜSKÜDAR'DAN DARÜLFÜNUN'A: KIZ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

Tablo 1

İnas Darülfünunu Mezunları³²

Ders senesi	Edebiyat Şb.	Fünun Şb. (Riyaziyat)	Fünun Şb. (Tabiiyat)
1916-1917	8	3	9
1917-1918	4	3	9
1918-1919	5	3	9
Gen. Top: 53	17	9	27

Kaynak: 1-7/3 İnas Darülfünunu İmtihan-ı Umumi ve Şehadetname Defteri

Kızlar için Darülfünun'un bütün imkânları seferber edilirken Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle savaş zamanında Osmanlı Devleti tarafından el konulan yabancılara ait binaların iadesiyle³³ İnas Darülfünun'u 1 Nisan 1919 tarihinde kapatılarak mevcut öğrencilerin kayıtları, Fen, Edebiyat Fakültelerine nakil edilmiştir. Derslerin Darülfünun binası dâhilinde sabahları erkek öğrencilere; öğleden sonra ise kız öğrencilere verilmesi kararlaştırılmıştır. 1918-1919 ders yılı son sınıf öğrencilerinden isteyenlerin İnas Darülfünunu talimatnamesine uygun olarak yapılacak sınavlara girip başarılı olanlara İnas Darülfünun'u diploması verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu öğrencilerin çoğu bu yönde hareket etmişlerdir. Tek istisna Şukûfe Nihal³⁴ ve Fakihe isimli öğrencilerdir. Adı geçen iki öğrenci Darülfünun Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümüne geçerek erkek öğrencilerin tabi olduğu sınavları başarı ile verip Coğrafya Bölümünden mezun olmuşlardır³⁵.

Maarif Nezaretinin aldığı kararlar İnas Darülfünunu devri kapanmıştır. Ancak kızlar için üniversite eğitimi bitmemiş hatta Mütareke yıllarında diğer fakültelere kayıt yapma hakkı kazanarak üniversite eğitimi alan kız öğrenci sayısı artmıştır. Böylelikle kadınlar için sadece öğretmenlik mesleği değil

³² BOA, MF.ALY, 109-61; MF.ALY, 118-56; MF.ALY, 120-72.

³³ Birinci Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı Devleti, yabancılardan kullanılmakta olan bazı okul binalarına el koymuştur, yine aynı dönemde "düşman devlet tebası" konumundaki vatandaşların kamu kurumlarındaki işlerine son verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. BOA, Meclis-i Vâkelâ Mazbataları (MV), 196/155 (10 Mart 1915), MV 196/130; 199/86; 203/36.

³⁴ Hülya Argunşah, *Bir Cumhuriyet Kadını: Şukûfe Nihal*, Ankara, 2003.

³⁵ Şukûfe Hanım 1919-1920 eğitim öğretim yılında, Fakihe Hanım ise ancak 1921-1922'da mezun olmuştur.

doktor, avukat, dişçi, eczacı, yönetici ve devlet memurluğu gibi birçok dalda meslek sahibi olabilme alanları açılmıştır. 16 Eylül 1921 tarihinde İstanbul Darülfünunu Divanı'nın aldığı bir kararla³⁶ Darülfünun'daki ikili öğretime son verilerek karma eğitime geçilmiştir. Bu karar alınmadan önce de uygulamaya riayet etmeyen bazı hocalar her fakültede bulunmaktaydı.

İnas Darülfünunu'nda Üsküdarlı öğrenci sayısı Çamlıca İnas Sultanisinden mezun beş öğrenci ile sınırlı kalmıştı. Bu dönemde henüz Kandilli ve Üsküdar Sultanileri öğrenci mezun etmemişlerdir. İnas Darülfünun'u riyâziyat şubesi öğrencisi olup Üsküdar Malhatun Numüne Mektebi'nde muallimelik yapan Sabiha Hanımı burada belirtmek gerekir³⁷.

İnas Darülfünunu kapatıldıktan sonra kızlar 1921'den itibaren ve özellikle de Cumhuriyet dönemine geçişle birlikte bütün fakültelere kabul edilmeye başlanmıştır. Maarif Vekâletince idare edilen Darülfünunun bütün fakültelerinde kız öğrenciler karma eğitim içinde erkek öğrencilerin sahip olduğu tüm haklara haiz idiler. 1933 üniversite reformuna kadar geçen sürede Üsküdar liselerinden mezun ya da Üsküdar'da ikamet eden öğrencilerden Darülfünun Edebiyat Fakültesine kayıt olup eğitimlerini başarıyla tamamlayanlar hakkında detaylı kimlik bilgileri verilmiştir. Yine kayıt olup ancak çeşitli nedenlerle eğitimleri yarıda kesilen veya okuldan uzaklaştırılan Üsküdar kökenli öğrencilerin mevcudiyeti de ayrıca belirtilmelidir.

Edebiyat Fakültesinden 1917-1933' yılları arasında Tarih, Coğrafya, Edebiyat ve Felsefe zümre/şubelerinden toplamda kız erkek dahil 321 kişi mezun olmuştur. Bunlardan 167'sini erkek öğrenciler, kalan 154'ü ise kız öğrenciler oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere kız öğrencilerin sayısı erkeklerinkine çok yakındır, erkekler sadece 13 kişi daha fazla mezun vermiştir. 1917, 1918, 1925, 1932 ve 1933 yıllarında kızların sayısı erkeklerden fazladır. 1933 üniversite reformuna kadar Edebiyat Fakültesinden mezun olan 154 kız öğrencinin Üsküdar ile irtibatlı olan mezun kız öğrenci sayısı ise 14'dir. 24 öğrenci ise değişik nedenlerden dolayı fakülte ile ilişkileri

³⁶ F. Reşit Unat, *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişimine Tarihi Bir Bakış*, Ankara, 1964, s. 57.

³⁷ BOA, MF.ALY, 86-48, 13 Teşrin-i Sani 1331.

* Çalışmamız 1933 yılına kadar olmasına rağmen Darülfünun dönemi eksik kalmaması için 1934 yılında ancak mezun olabilen 5 öğrenci de bu sayılara dâhil edilmiştir.

ÜSKÜDAR'DAN DARÜLFÜNUN'A: KIZ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

kesilmiştir. 14 kişi ile sınırlı kalmasının sebebi ise Üsküdar'ın Anadolu yakasında olmasına karşın Darülfünunun Avrupa yakasında bulunmasıdır. Öğrenciler karşıya geçmekte dönemin şartları itibariyle oldukça zorlanmışlardır, vapur için verecekleri bilet paraları dahi çoğu zaman bulunmamaktaydı. İkinci sebep ise yine kızlar için barınma yeri olan Darümuallimâtin Avrupa yakasında olmasıdır. Muhtemelen sayı daha fazladır ancak öğrenci kayıt defterlerinin adres sütunlarında Dersaadet-İstanbul-Asitane gibi başkentin ismi yazıldığından tüm detaylara ulaşamamaktadır. Şimdilik eldeki veriler doğrultusunda; savaşların, mali krizlerin ve kültürel kırılmaların yaşandığı yıllarda tüm güçlüklerle rağmen derslerini başarıyla tamamlayıp üniversite diploması almayı hak kazanan Üsküdar ile bir şekilde irtibatlı 14 adet kız öğrencinin bilgileri ekte ayrıntılı olarak yer alacaktır. Mezun olan öğrencilerden başka yine Üsküdar ile irtibatlı 24 öğrenci ise eğitimini devamsızlık, nakil, tasdikname, vefat, disiplinsizlik ve derslerden kalma gibi sebeplerden dolayı tamamlayamamıştır.

Tüm bayan mezunlar içinde % 11'lik bir dilim oluşturan Üsküdarlı kız öğrenciler de, İmparatorluktan ulus devlete geçiş sürecinde modern Türkiye'nin şekillenmesinde, genç nesillerin yetiştirilmesinde ve kadın haklarının savunulmasında öncü aydın kadrolar içinde yerlerini almışlardır. Bu öğrencilerin mezun olduktan sonra sosyal hayatta hangi başarılarla imza attıkları ve yukarıda bahsettiğimiz sancılı sürece ne kadar katkı sağladıkları başka çalışmaların konusu olmaya adaydır.

Öğrenci Adı	Doğum Yılı	Mezun Olduğu Yıl
1. İsmail Hanım	1872	1892
2. Zeynep Hanım	1875	1895
3. Fatma Hanım	1878	1898
4. Ayşe Hanım	1881	1901

Tablo 2
1917-1934 Yılları Arasında İnas Darülfünunu
ve
Edebiyat Fak. Mezunları³⁸

Sene	Erkek	Kız	Toplam
1917	0	22	22
1918	0	16	16
1919	12	17	29
1920	7	1	8
1921	3	0	3
1922	1	1	2
1923	12	1	13
1924	7	3	10
1925	5	6	11
1926	4	2	6
1927	26	8	34
1928	26	10	36
1929	12	7	19
1930	19	10	29
1931	19	17	36
1932	7	15	22
1933	5	15	20
1934	2	3	5
Toplam Erkek			167
Toplam Kız			154
Genel Toplam			321
Üsküdar-Mezun			14
Üsküdar-Ayrılan			24

³⁸ Buradaki veriler İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Tasnif Edilmemiş Darülfünun Arşivinde yer alan Edebiyat Fakültesi Öğrenci Kayıt Defterleri incelenerek hazırlanmıştır. Bu çalışmada kullandığımız defterler ve Darülfünuna ait evrak Edebiyat Fakültesi Dekanlığında muhafaza edilmektedir. Fakülte arşivini incelememize imkân sağlayan ve gerekli izni veren İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Dekanlığına teşekkür ederim.

Abstract

**FROM ÜSKÜDAR TO DARÜLFÜNUN:
FEMALES' EDUCATION**

Although there was İstanbul Darülfünun (University) in the Ottoman State, which can only be attended by the males, there was no higher education institution for the girls. The ongoing increase in the number of Rushdiye graduated girls had made it compulsory to provide higher education facilities for the girls as well. Solutions had started to be sought for the resolution of this problem during the 2nd Constitutionalism period. First of all, in 1914, a course in the name of "Liberal Courses for Females" at İstanbul University. Since the interest is intense and continuous, on 12 September 1914, İnas Darülfünun (University) is inaugurated. As there wasn't coeducation in the Ottoman State, a new institution is established compulsorily besides İstanbul Darülfünun (University) that is attended by the males, İnas Darülfünun (University) which is governed independently comprises of branches literature, mathematics, and science. To educate at the level of university, İnas Darülfünun (University) had accepted students by examination from high school graduates or from those who have knowledge at that level. İnas Darülfünun (University) which had given its first graduates in 1917, closed in 1919, and its students had transplanted to the faculties of Science and Letters. The topic of this study consists of female students' Darülfünun education, who graduated from high schools in Üsküdar.

Keywords: Üsküdar University, Education of the Girls, Westernization, Ministry of Education

Ek
Üsküdar Eksenli Darülfünun Mezunu Öğrenciler

Mektep Numarası:	193
İsmi ve Şöhreti	Aişe Semiha Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Müteveffa Cemil Efendi
Mahal ve Tarihi Veladeti	1320 Dersadet
Milliyet ve Tabiiyeti	Türk-Müslüman
Mahall-i İkameti	Fatih, Atık Ali Paşa Mh. 16 No'lu Hane
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	16 K.Evvel 1338- Sınavsız
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Çamlıca İnas Sultanisi
Şehadetnamenin Derecesi	Karib-i Âlâ
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	8 Teşrin-i Evvel 1926
Mülâhazat:	Mezun
Zümre-Şube	Felsefe (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	219
İsmi ve Şöhreti	Saadet Türkan Hanım (Örs)
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Mehmed Efendi
Mahal ve Tarihi Veladeti	1314-1315 Dersaadet
Milliyet ve Tabiiyeti	Müslüman-Osmanlı
Mahall-i İkameti	Üsküdar Topbaşı Cad. 418 No'lu Hane
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	29 Eylül 1335- Sınavsız
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Bezm-i Âlem Valide Sultanisi
Şehadetnamenin Derecesi	Aliyyü'l Âlâ
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	Teşrin-i Sani 1339
Mülâhazat:	12-11-1937'de Diploma Almıştır.
Zümre-Şube	Felsefe (Fotoğraf: Yok)
Mektep Numarası:	239
İsmi ve Şöhreti	Hatice Felime (?) Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Müteveffa Hüseyin Sami Bey
Mahal ve Tarihi Veladeti	1317-1319 Sinop
Milliyet ve Tabiiyeti	Müslüman-Osmanlı
Mahall-i İkameti	Beylerbeyi Küplüce de Ş.D. Azası Yahya Beyin Köşkü
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	23 Teşrin-i Evvel 1336- Sınavsız

ÜSKÜDAR'DAN DARÜLFÜNUN'A: KIZ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Çamlıca İnas Sultanisi
Şehadetnamenin Derecesi	Aliyyü'l Âlâ
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	28 Mart 1341
Mülâhazat:	1340-1 Ders yılı yaz sömestr bidayeti imtihanlarından
Zümre-Şube	Felsefe (Fotoğraf: Yok)
Mektep Numarası:	261
İsmi ve Şöhreti	Bedia Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Sami Bey
Mahal ve Tarihi Veladeti	1318 Kalecik
Milliyet ve Tabiiyeti	Müslüman-Osmanlı
Mahall-i İkameti	Aksaray Mh. Halid Efendi Sk. 22-23 No-Sami Bey Hanesi
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	Teşrin-i Evvel 1337
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Kandilli Saray İnas Sultanisi (Adile Sultan)
Şehadetnamenin Derecesi	Aliyyü'l Âlâ
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	21 Teşrin-i Evvel 1926
Mülâhazat:	1925-1926 Ders Yılı- Şehremini Muavini Esbaki
Zümre-Şube	Tarih (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	329
İsmi ve Şöhreti	Kerime Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Mehmet Efendi
Mahal ve Tarihi Veladeti	321 Üsküp
Milliyet ve Tabiiyeti	Türk Teb'asından
Mahall-i İkameti	Beyoğlu
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	28 Teşrin-i Sani 1339- Sınavsız
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Fen Medresesinden Nakden
Şehadetnamenin Derecesi	Kandilli Saray İnas Sultanisi (Adile Sultan)
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	28 Mart 1341
Mülâhazat:	30.09.1935
Zümre-Şube	Felsefe (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	621
İsmi ve Şöhreti	Katime Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Nuri Efendi
Mahal ve Tarihi Veladeti	324 Varna

Milliyet ve Tabiiyeti	T.C
Mahall-i İkameti	Yüksek Muallim Mektebi
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	5 Eylül 1340
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Kandilli Kız Lisesi
Şehadetnamenin Derecesi	
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	28.02.1928
Mülahazat:	Mezun
Zümre-Şube	Edebiyat (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	652
İsmi ve Şöhreti	Esmâ Seher Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	İbrahim
Mahal ve Tarihi Veladeti	1320 İstanbul
Milliyet ve Tabiiyeti	T.C
Mahall-i İkameti	Taksim
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	22 Eylül 1340
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Çamlıca Kız Lisesi
Şehadetnamenin Derecesi	
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	31 Teşrin-i Evvel 1928
Mülahazat:	Mezun
Zümre-Şube	Felsefe (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	737
İsmi ve Şöhreti	Münevver Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Ahmet Hulusi
Mahal ve Tarihi Veladeti	320 - İştîp (Manastır)
Milliyet ve Tabiiyeti	T.C.- Türk
Mahall-i İkameti	Bakırköy
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	26 Teşrin-i Sani 1340
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Kandilli Kız Lisesi
Şehadetnamenin Derecesi	
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	31.03.1928
Mülahazat:	Mezun
Zümre-Şube	Coğrafya (Fotoğraf: Var)

ÜSKÜDAR'DAN DARÜLFÜNUN'A: KIZ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

Mektep Numarası:	865
İsmi ve Şöhreti	Nahide Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Selahaddin Bey
Mahal ve Tarihi Veladeti	1325 Sakız
Milliyet ve Tabiiyeti	T.C.- Türk
Mahall-i İkameti	Üsküdar- Dolap Sokağı 6 No'lu Hane
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	01 Eylül 1927
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Erenköy Kız Lisesi
Şehadetnamenin Derecesi	
Şehadetnamenin Tarih Ve No:	
Mektepten Tarihi Ve Dereceyi Mezn.	15 Teşrin-i Evvel 1930
Mülâhazat:	
Zümre-Şube	Felsefe (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	971
İsmi ve Şöhreti	Mehpare Hüsnü Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Hüseyn Hüsnü
Mahal ve Tarihi Veladeti	1321 Trablus
Milliyet ve Tabiiyeti	Türk
Mahall-i İkameti	Üsküdar- İhsaniye, Sultaniye Cd
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	17 Teşrin-i Evvel 1328
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Erenköy Kız Lisesi
Şehadetnamenin Derecesi	
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi Ve Dereceyi Mezn.	
Mülâhazat:	22 Teşrin-i Evvel 1931- Mezun
Zümre-Şube	Coğrafya (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	984
İsmi ve Şöhreti	Belkıs Halim Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Hacı Halim Bey
Mahal ve Tarihi Veladeti	1320 Stromca
Milliyet ve Tabiiyeti	T.C.
Mahall-i İkameti	Çamlıca Kız Orta Mektebi-Kadıköy Kadife Sok.
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	Teşrin-i Evvel 1329
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Amerikan Kız Koleji

MUSTAFA SELÇUK

Şehadetnamenin Derecesi	
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	
Mülâhazat:	15.06.1932- Mezun
Zümre-Şube	Felsefe (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	1023
İsmi ve Şöhreti	Semiha Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Hasan Feyzullah Efendi
Mahal ve Tarihi Veladeti	1325 İstanbul
Milliyet ve Tabiiyeti	T.C
Mahall-i İkameti	Üsküdar: Gülfem Hatun Mh. No:45-47
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	Teşrin-i Evvel 329
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Üsküdar Kız Amerikan Mektebi
Şehadetnamenin Derecesi	
Şehadetnamenin Tarih ve No:	14.08.1928
Mektepten Tarihi Ve Dereceyi Mezn.	
Mülâhazat:	28 Teşrin-i Evvel 1932- Mezun
Zümre-Şube	Coğrafya (Fotoğraf: Var)
Mektep Numarası:	1126 _107
İsmi ve Şöhreti	Fatma Fahrunnisa Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Hüsnü Bey
Mahal ve Tarihi Veladeti	1311 İstanbul
Milliyet ve Tabiiyeti	T.C
Mahall-i İkameti	Beyoğlu
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	03 Ekim 1931
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Çamlıca İnas Sultanisi
Şehadetnamenin Derecesi	
Şehadetnamenin Tarih ve No:	
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	
Mülâhazat:	31.09.1935- Mezun
Zümre-Şube	Tarih (Fotoğraf: Var)

ÜSKÜDAR'DAN DARÜLFÜNUN'A: KIZ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

Mektep Numarası:	1138_146
İsmi ve Şöhreti	Bedriye Hanım
Pederinin İsmi ve Şöhreti	Salih Bey
Mahal ve Tarihi Veladeti	1329 İzmir
Milliyet ve Tabiiyeti	T.C
Mahall-i İkameti	Üsküdar
Mektebe Tarih ve Sureti Duhulü	28 Eylül 1931
Hangi Mektebden Neşet Ettiği	Erenköy Kız Lisesi
Şahadetnamenin Derecesi	
Şahadetnamenin Tarih ve No:	1931 Senesi
Mektepten Tarihi ve Dereceyi Mezn.	
Mülahazat:	22.06.1935
Zümre-Şube	Tarih (Fotoğraf: Var)

UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT

ACRES		SECTION	
1	1/4	10	10
2	1/4	10	10
3	1/4	10	10
4	1/4	10	10
5	1/4	10	10
6	1/4	10	10
7	1/4	10	10
8	1/4	10	10
9	1/4	10	10
10	1/4	10	10
11	1/4	10	10
12	1/4	10	10
13	1/4	10	10
14	1/4	10	10
15	1/4	10	10
16	1/4	10	10
17	1/4	10	10
18	1/4	10	10
19	1/4	10	10
20	1/4	10	10
21	1/4	10	10
22	1/4	10	10
23	1/4	10	10
24	1/4	10	10
25	1/4	10	10
26	1/4	10	10
27	1/4	10	10
28	1/4	10	10
29	1/4	10	10
30	1/4	10	10
31	1/4	10	10
32	1/4	10	10
33	1/4	10	10
34	1/4	10	10
35	1/4	10	10
36	1/4	10	10
37	1/4	10	10
38	1/4	10	10
39	1/4	10	10
40	1/4	10	10
41	1/4	10	10
42	1/4	10	10
43	1/4	10	10
44	1/4	10	10
45	1/4	10	10
46	1/4	10	10
47	1/4	10	10
48	1/4	10	10
49	1/4	10	10
50	1/4	10	10
51	1/4	10	10
52	1/4	10	10
53	1/4	10	10
54	1/4	10	10
55	1/4	10	10
56	1/4	10	10
57	1/4	10	10
58	1/4	10	10
59	1/4	10	10
60	1/4	10	10
61	1/4	10	10
62	1/4	10	10
63	1/4	10	10
64	1/4	10	10
65	1/4	10	10
66	1/4	10	10
67	1/4	10	10
68	1/4	10	10
69	1/4	10	10
70	1/4	10	10
71	1/4	10	10
72	1/4	10	10
73	1/4	10	10
74	1/4	10	10
75	1/4	10	10
76	1/4	10	10
77	1/4	10	10
78	1/4	10	10
79	1/4	10	10
80	1/4	10	10
81	1/4	10	10
82	1/4	10	10
83	1/4	10	10
84	1/4	10	10
85	1/4	10	10
86	1/4	10	10
87	1/4	10	10
88	1/4	10	10
89	1/4	10	10
90	1/4	10	10
91	1/4	10	10
92	1/4	10	10
93	1/4	10	10
94	1/4	10	10
95	1/4	10	10
96	1/4	10	10
97	1/4	10	10
98	1/4	10	10
99	1/4	10	10
100	1/4	10	10